

Penso que poida existir: aspectos semánticos do uso do subxuntivo en galego e islandés

Penso que poida existir: semantic aspects of the use of the subjunctive in Galician and Icelandic

Natalia Jardón / Sigríður Björnsdóttir

(Universitat Autònoma de Barcelona, Central European University / Universität Konstanz

jardonn@ceu.edu / sirrimjoll@gmail.com)

Data de recepción: 20/08/2025 – Data de aceptación: 07/11/2025

Resumo: Existen distincións de modo en moitas linguas, especialmente na familia románica, pero aínda non é doado determinar exactamente a escolla dun modo particular, e se a explicación debe buscarse principalmente na sintaxe ou na semántica das proposicións. Neste artigo, examinamos diferentes factores semánticos que inflúen na distribución da inflexión do modo en galego, unha lingua románica, e en islandés, unha lingua xermánica, centrándonos na presenza do subxuntivo en diferentes ambientes sintácticos. Descubrimos que en ambas as linguas o subxuntivo da oración principal está limitado á expresión de certos significados modais, e condicionado morfoloxicamente en islandés. En contextos subordinados, identificamos tres factores que inflúen na distribución do subxuntivo: factualidade, evidencialidade e asertividade. Un achado interesante provén dos predicados de tipo *crer* en galego, que, como o islandés e a diferenza doutras linguas románicas como o español, licencian o subxuntivo na súa oración completiva. En xeral, identificamos un número limitado de factores que inflúen na selección do modo en dúas linguas non relacionadas, abrindo o camiño para novas investigacións interlingüísticas sobre modo e modalidade.

Palabras chave: modo, sintaxe oracional, subxuntivo, galego, islandés, modalidade.

Sumario: 1. Limiar. 2. Islandés. 2.1. Subxuntivo en oracións principais. 2.2. Subxuntivo en oracións subordinadas. 3. Galego. 3.1. Subxuntivo en oracións principais. 3.2. Subxuntivo en oracións subordinadas. 4. Observacións finais. Referencias bibliográficas.

Abstract: Mood distinctions exist in many languages, most notably in the Romance family, but it is still an open question what exactly determines the choice of a particular mood, and whether the explanation must primarily be sought in the syntax or in the semantics of propositions. In this paper, we examine different semantic factors that influence the distribution of mood inflection in Galician, a Romance language, and in Icelandic, a Germanic language, focusing on the presence of subjunctive in different syntactic environments. We find that in both languages, the main clause subjunctive is limited to the expression of certain modal meanings, and it is morphologically conditioned in Icelandic. In embedded contexts, we identify three factors that influence the distribution of subjunctive: factivity, evidentiality, and assertiveness. An interesting finding comes from the Galician believe-type predicates, which like Icelandic and unlike other Romance languages like Spanish, license the subjunctive in their complement clause. Overall, we identify a limited number of factors that influence mood selection in two unrelated languages, paving the way for new cross-linguistic investigations on mood and modality.

Keywords: Mood, sentence structure, subjunctive, Galician, Icelandic, modality.

Contents: Introduction. 2. Icelandic. 2.1. Subjunctive in main clauses. 2.2. Subjunctive in subordinate clauses. 3. Galician. 3.1. Subjunctive in main clauses. 3.2. Subjunctive in subordinate clauses. 4. Final remarks. Bibliographic references

1. Limiar

Unha característica fundamental da linguaxe é que nos permite referirnos a moitos tipos diferentes de situacións, xa sexan reais, inmediatas, hipotéticas ou posibles. As distincións semánticas deste tipo defínense como significados modais en lingüística. Ás veces, os cambios na modalidade dunha proposición provocan cambios morfolóxicos no verbo, dando lugar a unha distinción formal de modo. Moitas linguas establecen unha división básica entre dous modos para expresar unha relación diferente entre a lingua e a realidade: o modo indicativo para expresar situacións reais e o modo subxuntivo para expresar escenarios potenciais ou hipotéticos. Neste artigo, examinamos diferentes factores semánticos que inflúen na distribución da flexión do modo subxuntivo en galego, unha lingua romance, e en islandés, unha lingua xermánica, en diferentes contextos sintácticos. O artigo estrutúrase do seguinte xeito: na Sección 2 examinamos a distribución do subxuntivo nas oracións principais e subordinadas en islandés. Realizamos a mesma aproximación co galego na Sección 3. Na Sección 4 resumimos os nosos achados, suxerindo liñas de investigación futuras.

2. Islandés

A distribución do subxuntivo en islandés é notoriamente complexa e suxeita a altos graos de variación. Algúns estudosos chegan a afirmar que o modo subxuntivo está a desaparecer da lingua. Non obstante, estas afirmacións non foron investigadas sistematicamente.

2.1. Subxuntivo en oracións principais

O subxuntivo islandés ten unha distribución restrinxida nas oracións principais, a diferenza do indicativo. O subxuntivo da oración principal parece estar confinado a contextos semánticos específicos. Como resultado, o subxuntivo da oración principal foi descrito en termos de significado: denota un desexo no presente («optativo») ou unha posibilidade non realizada no pasado («irrealis») (Nygaard 1905: 199).

- (1a) Ég vona að tunglið brosi/*brosa.
 Espero que a lúa sorrir-PRE.SUB.3SG/* IND
 'Espero que a lúa sorría.'

(Sigurðsson 2010: 45)

As linguas que doutro xeito perderon o subxuntivo adoitan conservalo nas oracións principais. Por exemplo, as linguas escandinavas continentais e as feroesas conservan formas fosilizadas do presente de subxuntivo nas oracións principais:

- (2a) Lev-**e** kungen! Noruegués
 Vivir-PRE.SUB.3SG o-rei
 ‘Viva o rei!’
- (2b) Gæv-**i** at han kom skjótt heim! Feroés
 Dar-PRE.SUB.3SG que el volverá pronto á casa
 ‘Deixa que ha volver pronto á casa!’

Tamén se documentan en islandés oracións correspondentes ás mencionadas anteriormente. Mais, a diferenza doutras linguas escandinavas, o subxuntivo da oración principal en islandés non se limita a un puñado de verbos que participan en expresións fixas. Todos os verbos en islandés poden aparecer en subxuntivo presente ou pasado nas oracións principais independentemente da súa semántica. Non obstante, a selección do modo nunha oración principal afecta á interpretación de toda a oración: o subxuntivo presente da oración principal difire do indicativo en termos de significado. A oración indicativa en (3a) contén unha proposición, mentres que a subxuntiva en (3b) non. En (3b), o verbo ten unha lectura modal deóntica, o que fai que (3a) e (3b) sexan claramente distintas no seu significado. (3b) podería parafrasearse cun modal deóntico seguido dun infinitivo como en (3c):

- (3a) Haraldur **borðar** hafragraut.
 Haraldur comer-PRE.IND.3SG papas
 ‘Haraldur come papas.’
- (3b) Haraldur **borði** hafragraut.
 Haraldur comer-PRE.SUB.3SG papas
 ‘Haraldur debería comer papas.’
- (3c) Haraldur **á að borða** hafragraut.
 Haraldur aux-PRE.IND.3SG comer papas
 ‘Haraldur ten que comer papas.’

Os subxuntivos da oración principal en presente úsanse habitualmente nos titulares dos xornais en islandés cunha omisión do suxeito (4a). O uso do indicativo nestes contextos ten unha lectura obrigatoria de futuro (4b):

- (4a) **Minnki** fjölda ferðamanna.
 Reducir-PRE.SUB.3SG número turistas
 ‘(Deberían) reducir o número de turistas; o número de turistas debería reducirse.’

- (4b) **Minnka** fjölda ferðamanna.
 Reducir-PRE.IND.3SG número turistas
 ‘Reducirán o número de turistas.’

Unha característica interesante do presente de subxuntivo nas oracións principais é que semella estar confinado en gran medida á forma da 3ª persoa singular (sincrética coa forma da 3ª persoa plural) ou plural, a pesar da existencia doutras distincións persoais no paradigma actual. Existe un claro contraste na preferencia polo uso da 3ª persoa singular ou plural (5a-b), en oposición á 1ª ou 2ª persoa singular (5d e 5c, respectivamente):

- (5a) Nemendur **fari** tímanlega til skólasetningar.
 Alumnado ir-PRE.SUB.3PL puntual á cerimonia escolar
 ‘O alumnado debe presentarse puntualmente á cerimonia escolar.’
- (5b) Forsætisráðherra **segi** af sér.
 Primeiro ministro dimitir-PRE.SUB.3SG de si mesmo
 ‘O primeiro ministro debería dimitir.’
- (5c) ?*Þú **farir** tímanlega til skólasetningar.
 Tí ir-PRE.SUB.2SG a tempo á cerimonia escolar
 ‘Debes ir á cerimonia escolar a tempo.’
- (5d) *Ég **fari** tímanlega til skólasetningar.
 Eu ir-PRE.SUB.1SG a tempo á cerimonia escolar
 ‘Debo ir á cerimonia escolar a tempo.’

Non hai nada no significado de (5c) ou (5d) que os faga mal formados. Para expresar o pensamento contido en (5c) e (5d), débese usar un verbo modal deóntico seguido dun infinitivo, (6a) e (6b):

- (6a) Þú **átt að fara** tímanlega til skólasetningar.
 Tí ir-PRE.IND.2SG a tempo á cerimonia escolar
 ‘Debes ir á cerimonia escolar a tempo.’
- (6b) Ég **á að fara** tímanlega til skólasetningar.
 Eu ir-PRE.IND.1SG a tempo á cerimonia escolar
 ‘Debo ir á cerimonia escolar a tempo.’

O pretérito de subxuntivo da oración principal tamén posúe un significado non proposicional, como o seu equivalente en presente. Isto despréndese ao observar as oracións condicionais, que admiten o indicativo (7a) ou o subxuntivo (7b):

- (7a) #Ég fór ef ég gat, en ég gat það ekki.
Eu ir-PAST.IND.3SG se eu podó, pero eu poder-PAST ou non
'Fun se puidese, pero non puiden.'
- (7b) Ég færi ef ég gæti, en ég get það ekki.
Eu ir-PAST.SUB.3SG se eu puidese, pero eu poder-PRE ou non.
'Íría se puidese, pero non podó.'

Negar unha oración condicional en indicativo produce unha contradición (7a), mentres que unha oración condicional negada en subxuntivo é posible (7b). Tamén debemos destacar que o verbo finito entre parénteses ten que concordar en tempo cun predicado principal de indicativo, pero non cun subxuntivo.

Isto lévanos a outra característica rechamante do pretérito de subxuntivo na oración principal: a falta dunha interpretación do pretérito pasado. Isto é evidente pola agramaticalidade de (8b), a continuación. Para expresar gramaticalmente (8b), débese usar o perfecto (8c):

- (8a) Ég fór í gær.
Eu ir-PAST.IND.3SG. onte
'Fun onte.'
- (8b) *Ég færi í gær.
Eu ir-PAST.SUB.3SG. onte
'Fose onte.'
- (8c) Ég hefði farið í gær.
Eu aux-PAST.SUB.3SG go-PART onte
'Tería ido onte.'

Un verbo principal en subxuntivo pasado é compatible con adverbios temporais de futuro (9a), mentres que xera unha contradición cun verbo principal en indicativo (9b):

- (9a) Ég færi á morgun ef ég gæti.
Eu ir-PAST.SUB.3SG mañá se eu puidese
'Íría mañá se puidese.'
- (9b) *Ég fór á morgun ef ég gæti.
Eu ir-PAST.IND.3SG mañá se eu puidese
'Fun mañá se puidese.'

En resumo, o subxuntivo da oración principal posúe esencialmente un significado modal. Como vimos, o subxuntivo ten unha distribución restrinxida nas oracións principais. Semella temporalmente baleiro ou ambiguo no pasado, e no presente só se usa unha forma predeterminada, a de 3ª persoa.

2.2. Subxuntivo en oracións subordinadas

Existe un consenso xeral en que a factualidade é a propiedade semántica que parece correlacionarse de forma máis consistente coa selección do modo en islandés. Os predicados fácticos presupoñen a verdade dos seus complementos, mentres que os predicados non fácticos non o fan (Kiparsky / Kiparsky 1970). En islandés, os verbos fácticos seleccionan o indicativo (10a), mentres que os verbos non fácticos seleccionan o subxuntivo (10b-10d).

- (10a) Ég veit að hann er farinn.
Eu saber-PRE.IND.1SG que el aux-PRE.IND.3.SG ir-PART
'Sei que marchou.'
- (10b) Ég held að hann sé farinn.
Eu pensar-PRE.IND.1SG que el aux-PRE.SUB.3.SG ir-PART
'Penso que marchou.'
- (10c) Ég vona að hann sé farinn.
Eu esperar-PRE.IND.1SG que el aux-PRE.SUB.3.SG ir-PART
'Espero que marchase.'
- (10d) Ég efast um að hann sé farinn.
Eu dubidar-PRE.IND.1SG que el aux-PRE.SUB.3.SG ir-PART
'Dubido que marchase.'

Nunha análise factual da selección de modo, un predicado selecciona o modo en función do seu significado. Por exemplo, o predicado non factual *vona* ('esperar') non afirma sobre a verdade dunha proposición dentro da súa oración completa. Pola contra, o predicado denota un desexo por parte do falante de que a proposición dependente sexa verdadeira. Polo tanto, en virtude do seu significado, selecciona o modo subxuntivo. Un predicado factual, como *vita* ('saber'), selecciona o indicativo xa que se presupón a verdade da proposición que funciona de complemento. Aínda que parece haber unha correlación entre o significado e a selección de modo nas oracións subordinadas, a interacción entre o significado e o modo é complexa. En primeiro lugar, un desafío ben coñecido para unha análise factual das licenzas de modo é que numerosos predicados factivos seleccionan o subxuntivo en islandés:

- (11a) Ég er viss um að hann sé farinn.
Eu estou seguro que el aux-PRE.SUB.3.SG ir-PART
'Estou seguro de que marchou.'

- (11b) Hann **staðhæfir** að hann sé farinn.
 El afirmar-PRE.IND.3SG que el aux-PRE.SUB.3.SG ir-PART
 ‘Afirma que marchou.’
- (11c) Ég **fullyrði** að hann sé farinn.
 Eu decir-PRE.IND.3SG que el aux-PRE.SUB.3.SG ir-PART
 ‘Digo que marchou.’

Todos os contraexemplos da correspondencia entre factualidade e modo parecen implicar verbos factivos que seleccionan o subxuntivo, en lugar do indicativo esperado, como en (11) anterior. A situación inversa non se dá: os verbos non factivos en islandés nunca levan un indicativo no seu complemento.

Os predicados que seleccionan obrigatoriamente o indicativo no presente (12a) poden seleccionar opcionalmente o subxuntivo no pasado (12b). Pola contra, os predicados que seleccionan obrigatoriamente o subxuntivo no presente (12c) non permiten o indicativo no pasado (12d):

- (12a) Ég **veit** að hann **er**/***sé** farinn.
 Eu saber-PRE.IND.1SG que el aux-PRE.IND.3.SG/*SUB ir-PART
 ‘Sei que marchou.’
- (12b) Ég **vissi** að hann **var**/**væri** farinn.
 Eu saber-PAST.IND.1SG que el aux-PAST.IND.3.SG/SUB ir-PART
 ‘Souben que marchara.’
- (12c) Ég **held** að hann **sé**/***er** farinn.
 Eu pensar-PRE.IND.1SG que el aux-PRE.SUB.3.SG/*IND ir-PART
 ‘Penso que marchou.’
- (12d) Ég **hélt** að hann **væri**/***var** farinn.
 Eu pensar-PAST.IND.1SG que el aux-PAST.SUB.3.SG/*IND ir-PAST
 ‘Pensei que marchara.’

O mesmo patrón testemuñase cun predicado principal negado; o subxuntivo e o indicativo están en libre distribución nos complementos dun predicado que doutro xeito seleccionaría o indicativo (13a). De novo, o contrario non se cumpre (13b), aínda que o tempo verbal é opcional para os predicados que seleccionan o subxuntivo.

- (13a) Ég **veit ekki** hvort hann **er**/**væri** til í þetta.
 Eu sei non se el aux-PAST.IND.3.SG/SUB preparado para isto
 ‘Non sei se está preparado para isto.’

- (13b) **Ég efast ekki** um að hann sé/**væri**/***er** til í þetta.
 Eu dubido non que el aux-PRE/PAST.SUB.3.SG/***IND** preparado para isto
 ‘Non dubido de que estea preparado para isto.’

O subxuntivo tamén se usa constantemente para marcar o discurso indirecto en islandés:

- (14a) Jón sagði: ‘Ég fer á morgun.’
 Jón dicir-PAST.IND.1SG: ‘Eu ir-PRE.IND.1SG mañá’
 Jón dixo: ‘Marcho mañá.’
- (14b) Jón sagði að hann færi á morgun.
 Jón dixo que el ir-SUB.3SG mañá
 ‘Jón dixo que iría mañá.’

Isto relaciónase con outro aspecto da selección do modo nas oracións incrustadas en islandés: en xeral, o modo indicativo é obrigatorio cos verbos de percepción, como *ver* en (15a). Non obstante, para os verbos de percepción como *escoitar*, o modo do verbo na oración completiva depende de se o falante ten evidencia directa ou indirecta para a proposición en cuestión.

- (15a) Mary sá að Jón var í skólanum í dag.
 Mary viu que Jón aux-PAST.IND.3SG na escola hoxe
 ‘Mary viu que Jón estaba hoxe na escola.’
- (15b) Mary heyrði að Jón var í skólanum í dag.
 Mary ouviu que Jón aux-PAST.IND.3SG na escola hoxe
 ‘Mary ouviu que Jón estaba hoxe na escola.’
- (15c) Mary heyrði að Jón væri í skólanum í dag.
 Mary ouviu que Jón aux-PAST.SUB.3SG na escola hoxe.
 ‘Mary ouviu que Jón estaba hoxe na escola.’

Seleccionar o subxuntivo para o verbo dependente en (15c) ten o efecto de degradar o seu status a rumores en lugar de evidencia directa. Polo tanto, a diferenza entre (15b) e (15c) é esencialmente a seguinte: (15b) denota que Mary puido escoitar por si mesma que Jón estaba na escola (é dicir, ela ouviu a súa voz antes de entrar na aula). Pola contra, (15c) denota que Mary soubo por outra persoa que Jón estaba hoxe na escola.

En resumo, o modo do verbo na oración subordinada depende de se hai evidencia directa ou indirecta dos feitos descritos na proposición. O subxuntivo úsase nas oracións completivas dos verbos de actitude (agás *saber*) e verbos como *dicir*, que denotan discurso indirecto.

3. Galego

Nesta sección, revisaremos os principais datos distribucionais sobre o subxuntivo en galego en contextos principais e subordinados. Centrémonos no presente de subxuntivo en oracións declarativas. Na nosa comparación co islandés, deixamos de lado o subxuntivo en negación.

3.1. Subxuntivo en oracións principais

Tanto en galego como en islandés, o subxuntivo adoita restrinxirse a oracións completivas e outros contextos de subordinación. Non obstante, existen casos en que un subxuntivo da oración principal se utiliza en galego cun significado modal. Por exemplo, cando un adverbio epistémico precede un verbo finito, o modo pode alternar entre o indicativo e o subxuntivo, como sinala Míguez (2024: 185):

(16a) Probablemente esta *será* a última vez que visite esta cidade.

(16b) Mañá probablemente *sexan* só tres os que estean traballando tralo mostrador.

A opcionalidade é evidente en pares mínimos como (16a) cun futuro de indicativo *será* e (17) co presente de subxuntivo *sexan*, que expresan unha mesma idea, aínda que en formas diferentes¹.

(17) Probablemente esta *sexa* a última vez que visite esta cidade.

O subxuntivo tamén pode aparecer nunha oración principal para expresar unha orde. Este uso do subxuntivo en lugar dunha forma imperativa denomínase «impropio» en Frías Conde (2015: 16).

(18) *Fale xa!* (vostede)

Ademais de contextos modais como os anteriores, o subxuntivo en galego non adoita aparecer en oracións independentes. A continuación revisaremos a distribución do subxuntivo nas oracións completivas e nas oracións relativas.

¹ Pode haber unha sutil diferenza na interpretación temporal de (16a) e (17), xa que o presente de subxuntivo suxire que a persoa está a visitar a cidade agora, pero iso semella ser un efecto do tempo verbal, xa que o uso dun presente de indicativo contrastaría co futuro en (16a) do mesmo xeito. É necesario un estudo máis exhaustivo para avaliar o alcance destas diferenzas temporais na semántica destas formas.

3.2. Subxuntivo en oracións subordinadas

Vimos que a distribución do subxuntivo nas oracións completivas en islandés está condicionada por dous factores. Un deles é a factualidade, a propiedade semántica que parece correlacionarse de forma máis consistente coa selección do modo nesta lingua. Kiparsky / Kiparsky (1970) definiron os predicados fácticos como aqueles que presupoñen a verdade dos seus complementos. En §2.2 vimos como os verbos fácticos como *vita* ('saber') xeralmente seleccionan o indicativo (10a), mentres que os verbos non fácticos como *vona* ('esperar') seleccionan o subxuntivo (10c). Non obstante, tamén atopamos varios contraexemplos para esta correspondencia entre a factualidade e o modo, todos eles implicando que os verbos fácticos seleccionan o subxuntivo en lugar do indicativo esperado. A variación na selección do modo é común entre os falantes de islandés, pero tamén existe variación cando comparamos o modo seleccionado para un predicado particular en islandés co modo escollido noutras linguas con flexión de subxuntivo. Neste nivel, atopamos predicados como *pensar* ou *crer*, cuxas oracións completivas se expresan sistematicamente en subxuntivo en islandés (19) e en indicativo en español (20). Pola contra, en galego, a selección do modo no complemento destes predicados non é sistemática (21-22).

- (19) Ég held að hann {sé/*er} farinn.
Eu pensar-PRE.IND.ISG que el aux-PRE.SUB.3.SG/*IND ir-PART
'Penso que marchou.'
- (20) Creo que {*esté/está} abierta la zapatería.
- (21) Creo que {estea/está} aberta a zapataría.
- (22) Penso que {poida/pode} existir.

Aínda que a escolla do indicativo en galego baixo un predicado *crer* é a preferida en fontes orais e escritas (por exemplo, conversas, xornais e córpora), atopamos casos en que aparece un subxuntivo na fala espontánea dos falantes de galego oriental en Asturias (21). Ademais, unha busca no corpus principal do galego contemporáneo (CORGA) tamén revela exemplos de subxuntivo baixo o predicado *pensar*, como en (22).

A variación observada apunta á conclusión de que a factualidade por si soa non pode ser o único factor determinante na distribución do subxuntivo nas oracións dependentes. Para o islandés, presentamos a evidencialidade como un factor adicional que condicionou a selección do modo nas oracións subordinadas, do seguinte xeito: se hai evidencia directa para a proposición completiva, entón obtemos unha oración indicativa (23a); con todo, se a evidencia é só indirecta (por exemplo, escoitámola doutra persoa), entón requírese o subxuntivo (23b).

- (23a) Mary heyrði að Jón var í skólanum í dag.
 Mary ouviu que Jón estar-PAST.IND.3SG na escola hoxe
 ‘Mary ouviu que Jón estaba hoxe na escola.’ (Directo: Ouviaño na escola)
- (23b) Mary heyrði að Jón væri í skólanum í dag.
 Mary ouviu que Jón estar-PAST.SUB.3SG na escola hoxe
 ‘Mary soubo que Jón estaba hoxe na escola.’ (Indirecto: Alguén llo dixo)

Non obstante, a evidencialidade non xoga ningún papel significativo nos exemplos interlingüísticos de selección de modo en (19-22). Polo tanto, a solución ao quebracabezas da selección debe estar noutro lugar. A fonte dos contrastes podería ser, en principio, semántica ou sintáctica. Porén, dado que non vemos diferenza no comportamento sintáctico de predicados como *saber* e predicados como *pensar*, á parte da selección de modo, continuamos a traballar baixo a hipótese de que a variación debe estar semanticamente fundamentada. Neste sentido, Hooper (1973) desenvolve unha clasificación de predicados máis complexa que a anterior baseada na factualidade, á que engade unha baseada na asertividade, con predicados que poden ser máis ou menos asertivos. Dentro dos non factivos, entón, verbos como *crer* ou *pensar* difiren doutros como *dicir* ou *afirmar* en que os primeiros son apenas asertivos, mentres que os dous últimos son fortemente asertivos. E dado que o último tipo selecciona o indicativo en todas as linguas, pódese pensar que a asertividade sexa un factor semántico xeral que inflúe na autorización do subxuntivo nas oracións completivas. Isto está en liña con achados recentes en galego (Míguez 2024), onde se demostra que a selección do modo reflicte o compromiso epistémico, coas asercións máis fortes favorecendo o indicativo e as máis débiles o subxuntivo. Non obstante, convén ter precaución ao ter en conta a lista completa de predicados atribuídos a cada tipo na obra orixinal de Hooper, porque algúns dos verbos que aparecen listados como fortemente asertivos en inglés en realidade permiten un complemento de subxuntivo en galego: isto ilústrase en (24-25) con *acceptar* e *admitir*, respectivamente. Os datos proceden do corpus CORGA:

- (24) A sociedade acepta que poidamos falar de absolutamente todo.
- (25) Admito que sexa unha autoridade na materia.

Ademais das completivas, o subxuntivo en galego tamén pode aparecer en oracións relativas. Segundo Frías Conde (2015: 15), o subxuntivo nestes contextos leva a etiqueta semántica de «irrealis», referida a acontecementos cuxa implementación non se pode garantir e, polo tanto, son hipotéticos (27). O falante non se compromete coa existencia de persoas ou elementos de referencia na oración relativa, cando esta se dá no subxuntivo. Pola contra, o emprego do indicativo nas oracións relativas leva consigo a etiqueta «realis», en referencia a acontecementos que realmente sucederon ou van suceder, de verdade. O falante é consciente de que os participantes ou situacións en discusión existen (26):

(26) Os veciños que **teñen** cans non poden deixalos ceibes no patio.

(27) Os veciños que **teñan** cans non poderán deixalos ceibes no patio.

En (26) co indicativo, o falante está seguro de que algúns veciños teñen cans. Se houbo dúbidas sobre este feito, usaríase o subxuntivo, como en (27).

4. Observacións finais

Neste artigo, presentamos unha descrición xeral dos factores que condicionan a distribución do subxuntivo en dúas contornas sintácticas (oracións principais e subordinadas), en dúas linguas tipoloxicamente distantes como son o galego e o islandés.

Descubrimos que o subxuntivo da oración principal ten unha distribución restrinxida en ambas as linguas, onde desempeña unha función modal. En islandés, este subxuntivo parece estar confinado en gran medida á forma de 3ª persoa singular, mentres que en galego non existe unha restrición formal como tal. Semanticamente, o subxuntivo da oración principal en islandés úsase para expresar desexos no presente, así como posibilidades non realizadas no pasado. En galego, os mesmos significados adoitan asociarse ás formas condicionais. Nos contextos en que vemos modalidade deóntica, debe usarse un subxuntivo en islandés, mentres que en galego o subxuntivo aparece con adverbios epistémicos.

En oracións dependentes, a distribución do subxuntivo islandés está condicionada principalmente por dous factores: un é a factualidade do predicado principal, xa que o subxuntivo parece só ter licenza en complementos de verbos non factivos. Así a todo, demostramos que esta regra non sempre se aplica e que as exencións non son aleatorias, senón que sempre implican predicados factivos que seleccionan o subxuntivo. Identificamos a evidencialidade como outro factor que inflúe na distribución do subxuntivo nas oracións completivas en islandés, porque o modo do verbo é sensible a se o falante ten evidencia directa sobre o evento en cuestión ou non. Aínda que a factualidade tamén debe terse en conta como un factor en galego, vemos diferenzas con respecto ao islandés na licenza dos subxuntivos subordinados: como en islandés, hai casos que non se poden explicar só pola factualidade, senón por unha interacción de factualidade e asertividade, determinada polo predicado principal. Non obstante, a evidencialidade non xoga ningún papel na licenza do subxuntivo dependente en galego (véx. González Vázquez 2023: 87-89). Ademais das oracións completivas, observamos que o subxuntivo en galego aparece nas oracións relativas para expresar escenarios ou estados de cousas hipotéticos e potenciais dos que o falante non ten certeza.

As implicacións dos nosos achados comparativos para unha teoría semántica xeral do subxuntivo aínda están por explorar, pero coa nosa achega fornecemos

unhas bases sobre as cales determinar a influencia de factores semánticos no uso do subxuntivo en linguas tipoloxicamente diferentes.

Referencias bibliográficas

- CORGA = Centro Ramón Piñeiro para a investigación en humanidades: *Corpus de Referencia do Galego Actual (CORGA) [4.1]* <https://corpus.cirp.gal/corga/>
- Frías Conde, Xavier (2015): *Notas acerca do verbo galego*. Anejo 1 de *Revista de linguas y literaturas catalana, gallega y vasca*. Madrid: Librería UNED.
- González Vázquez, Mercedes (2023): *Da indireccionalidade á retranca*. Vigo: Servizo de Publicacións da Universidade de Vigo.
- Hooper, Joan B. (1973): «On Assertive Predicates», *Syntax and Semantics* 4, 91-124. DOI: https://doi.org/10.1163/9789004368828_005
- Kiparsky, Paul / Carol Kiparsky (1970): «Fact», en M. Bierwisch / K. E. Heidolph (eds.), *Progress in Linguistics*. The Hague: Mouton, 143-173.
- Míguez, Vitor (2024): «Mood Alternation with Adverbs of Uncertainty in Galician: A Multifactorial Analysis», *Languages* 9(6): 195. DOI: <https://doi.org/10.3390/languages9060195>
- Nygaard, Marius (1905): *Norrøn syntax*. Kristiania: Aschehoug.
- Sigurðsson, Halldor A. (2010): «Mood in Icelandic», en B. Rothstein / R. Thieroff (eds.), *Mood Systems in the Languages of Europe*. John Benjamins Publishing Company, 33-55. DOI: <https://doi.org/10.1075/slcs.120.02arm>